

KISA KLASİKLER / 27

İVAN TURGENYEV

Klara Miliç

ÇEVİRİ: ÇAĞLAR DANACI

♥ can
klasik

İVAN TURGENYEV
KLARA MİLİÇ
ÖLÜMDEN SONRA

Can Klasik

Klara Miliç: Ölümden Sonra, İvan Turgenyev

Rusça aslından çeviren: Çağlar Danacı

Клара Милич (После Смерти)

İlk baskı Vestnik Yevropı, 1883

Bu çeviriye kaynak alınan baskı: Nauka, 1982

© 2020, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ekim 2020, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 4000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Editör: Uğur Büke

Düzeltili: Mert Tokur, Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak illüstrasyonu: Aslıhan Tanyas

Baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-4700-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750747007

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

İVAN TURGENYEV
KLARA MİLİÇ
ÖLÜMDEN SONRA

ÖYKÜ

Rusça aslından çeviren

Çağlar Danacı

♥can

İvan Turgenyev'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Avcının Notları, 2007

Babalar ve Oğullar, 2010

İVAN TURGENYEV, 1818'te Rusya'da doğdu. Üç yıl Berlin'de öğrenim gördükten sonra ülkesine toprak köleliğine karşı, Batı yanlısı bir liberal olarak döndü. Dönemin ünlü eleştirmeni Vissarion Belinskiy'den büyük destek gören Turgenyev, uluslararası üne erişen ilk Rus yazar oldu. 1840'lar ve 1850'lerde aralarında *Avcının Notları*'nin de bulunduğu, köy yaşamı ve köylüleri anlattığı öyküleriyle tanındı. 1860'ta yayımlanan *Devrim Öncesi* adlı romanı, genç aydınların karşılaştığı sorunları ve Rusya'nın büyük değişim öncesindeki durumunu konu alıyordu. En önemli romanı *Babalar ve Oğullar*'da (1862), kuşaklar arasındaki çatışmayı derinlemesine sergiledi. Tolstoy ve Dostoyevski ile olan kavgaları ve Rusya'daki edebiyat çevrelerine yabancılaşması sonucunda, yaşamının son 20 yılını Baden-Baden ve Paris'te geçirdi. *Duman* (1867) adlı romanında, Rus aydınlarının hem sağ hem de sol kanatlarının karikatürlerini çizdi. 1883'te Paris yakınlarında, Bougival'de öldü.

ÇAĞLAR DANACI, 1988'de İstanbul'da doğdu. 2012'de Ankara Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 2013-2016 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi'nde Rusça okutmanı olarak görev aldı. 2017 yılında "Lev Nikolayeviç Tolstoy'un Öykülerinde Savaş, Askerlik-Subaylık ve Yurtseverlik Temaları" konulu yüksek lisans tezini tamamladı. Halen Erciyes Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde doktora eğitimine devam etmekte ve araştırma görevlisi olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

I

1878 yılının baharında, Moskova'nın Şabolovka Mahallesi'ndeki küçük ahşap bir evde yirmi beş yaşlarındaki Yakov Aratov adlı bir delikanlı yaşıyordu. Ellisini aşmış, evde kalmış halası Platonida İvanovna da onunla kalıyordu. Evi o çekip çeviriyor, harcamaları o yapıyordu, zira Aratov bu konularda kesinlikle yeteneksizdi. Halasından başka akrabası yoktu. T... eyaletinin pek varlıklı olmayan soylularından olan babası, birkaç yıl önce oğlu ve Platoşa dediği kardeşi Platonida İvanovna'yla Moskova'ya taşınmıştı; oğlu da halasına aynı şekilde hitap ediyordu. O güne dek tüm hayatlarını geçirdikleri köylerini terk eden yaşlı Aratov bizzat eğittiği oğlunu üniversiteye kaydettirmek amacıyla başkente taşındı ve ücra sokaklardan birinde yok pahasına küçük bir ev aldı, kitapları ve "malzemeler"iyle yerleşti. Bilimden uzak duramadığından çok kitabı ve malzemesi vardı, dolayısıyla da komşularına göre "son derece tuhaf" birisiydi. Komşuları ona kara büyücü derlerdi, hatta "böcekçi" lakabını takmışlardı. Kimya, mineraloji, entomoloji, botanik ve tıpla uğraşıyor; Paracelsus tekniğiyle kendi icadı bitkisel

ve metal tozlarıyla gönüllü hastalarını tedavi ediyordu. Bu tozlarla ona biricik oğlunu veren, çılgınca sevdiği, gencecik, güzel mi güzel ama bir o kadar da zayıf karısını ölüme götürmüştü. Oğlunun annesinden dolayı anemisi ve vereme yatkınlığı olduğunu düşünüp güçlendirmek istemiş ama aynı tozlarla oğlunun da sağlığını bozmuştu. Bu arada “kara büyücü” adını, kendini o ünlü Bryus’un¹ torununun torunu saymasından dolayı almıştı, onun onuruna da oğluna Yakov adını koymuştu. “İyi” denilen insanlardan biriydi ama melankolikti, ağırkanlıydı, çekingendi, gizemli ve mistik şeylere meyilliydi... Verdiği tek tepki, hafifçe söylediği “Ah!” nidasıydı, zaten Moskova’ya taşındıktan iki yıl sonra öldüğünde de dudaklarında aynı nida vardı.

Oğul Yakov görünüşü bakımından çirkin, hantal ve beceriksiz babasına benzemiyordu, annesini daha çok anımsatıyordu. Zayıflığı, sevimli yüz hatları, kül rengi saçları, kemerli burnu, dolgun çocuksu dudakları ve mahmur bakışlı büyük yeşil-gri gözleri ve ipek kirpikleriyle annesinin aynısıydı. Buna karşılık mizacı babasına benziyordu; babasına benzemeyen yüzünde de onun ifadesinin izleri vardı; elleri boğumluydu ve göğsü –elli yaşını bile göremediğinden yaşlı denmesi mümkün olmasa da– yaşlı Aratov gibi içeri çöküktü. Yakov babası hayat-tayken üniversiteye, fen fakültesine kaydoldu, ancak okulu bitirmedi. Tembelliginden değil, ona göre üniversitede evde öğrendiğinden daha fazla bir şey öğrenmesi mümkün değildi. Devlette çalışmayı düşünmediği için diploma da umurunda değildi. Arkadaşlıktan kaçıyordu, neredeyse hiç kimseyle arkadaşlık kurmazdı. Özellikle kadınlardan uzak duruyordu, kendi halinde yaşıyor, ki-

1. Yakov Vilimoviç Bryus (1669-1735): Rus biliminsanı, askerî diplomat, mühendis. Bazı kesimlerce büyücü olarak da adlandırılırdı. (Ç.N.)

taplarına gömülüyordu. İnce bir ruhu olsa ve güzellikten etkilense de kadınlardan kaçıyor... Yine de şahane İngiliz malı bir albüm almıştı (ah, rezalet!); içindeki çeşit çeşit büyüleyici Gülnar ve Medora'larla¹ "süslü" resimlerini hayranlıkla seyrediyordu. Ancak doğuştan gelen utangaçlığı onu sürekli geride tutuyordu. Babasının çalışma odasında kalıyor, orayı aynı zamanda yatak odası olarak kullanıyordu, hatta babasının öldüğü yatakta yatıyordu.

Hayattaki yegâne desteği, değişmez dostu ve arkadaşı, gün boyunca en fazla on sözcük ettiği, ancak onsu bir adım atmadığı Platoşa Halasıydı. Halası uzun suratlı, donuk bakışlı ve uzun dişli bir varlıktı, soluk yüzünde korku mu üzüntü mü olduğu anlaşılmayan bir ifade vardı. Sürekli gri elbisesini giyer ve kâfur kokan gri şalını takardı, evin içinde bir gölge gibi gezer, adımları duyulmazdı; iç çeker, dualar mırıldanırdı – özellikle üç kelimelik o sevdiği "Tanrım merhamet et!" duasını okurdu; evi çok iyi çekip çevirirdi, her kapağı idareli harcar, alışverişi kendi yapardı. Yeğenini taparcasına severdi; onun sağlığından sürekli endişe duyardı, her şeyden –kendisi için değil, onun için– korkardı ve aklına bir şey takıldığında çalışma odasına girer, masanın üstüne bir bardak bitki çayı koyar ya da pamuk gibi yumuşacık elleriyle yeğeninini sırtını okşardı. Yakov bu ilgiden rahatsız olmazdı ama yine de çayı içmez, başını onaylarmışçasına sallamakla yetinirdi. Diğer yandan sağlığıyla övünecek durumda değildi. Çok duygusal, sinirli, evhamlı birisiydi, kalp çarpıntısından mustarıptı, ara sıra nefes darlığı çekiyordu; babası gibi, o da doğada ve insan ruhunda bazen gözle görülebilen gizemler bulunduğuna, ancak

1. Byron'un *The Corsair* (Korsan) adlı eserinin kahramanları. (Ç.N.)

onları kavramanın imkânsız olduğuna inanırdı; bazı güç ve etkilerin, bazen iyi olsalar da çoğunlukla kötü olduklarını düşünür ama aynı zamanda bilime, onun gerekliliğine ve önemine inanırdı. Son zamanlarda fotoğrafa ilgi duymaya başlamıştı. Fotoğrafçılıkta kullandığı solüsyonların kokuları yaşlı halasını çok rahatsız ediyordu, yine kendisi için değil Yaşa için, onun ciğerleri için endişeleniyordu; ancak Yaşa her ne kadar uysal olsa da inatçıydı da, sevdiği bu işi ısrarla sürdürüyordu. Platoşa boyun eğiyor, sadece eskisinden daha sık derin nefes alıyor ve Yaşa'nın iyota bulaşmış parmaklarına bakarak, "Tanrım merhamet et!" diyordu.

Yakov daha önce söylendiği gibi arkadaş canlısı değildi; ancak biriyle çok yakındı ve onu çok sık görüyordu, bu arkadaş üniversiteden sonra küçük ama önemli bir işe girmişti; mimariden hiçbir şey anlamasa da Kurtarıcı İsa Katedrali'nin inşa çalışmasına –kendi deyimiyle– "yerleştirilmişti". Gariptir Aratov'un bu yegâne ahababı, soyadı Kupfer olan, tek kelime Almanca bilmeyen, üstelik "Almanlar"a söven Ruslaşmış bir Alman'dı ve görünüşe bakılırsa ikisinin ortak hiçbir noktaları yoktu. Kıvrıkcık siyah saçlı, al yanaklı, neşeli, ağzı laf yapan ve Aratov'un uzak durduğu kadın dünyasına âşık bir delikanlıydı. Gerçekten de Kupfer, Yakov'da sık sık kahvaltı yapar, öğle yemeği yerdi, hatta fakir olduğundan Aratov'dan küçük miktarlarda da olsa borç alıp dururdu; ancak bu laubali Alman'ın, Aratov'un Şabolovka'daki mütevazı evini ziyaret etmesinin asıl nedeni bu değildi. Belki her gün karşılaştığı ve gördüğü şeylerin aksine Yakov'un temiz ruhu, "idealizm"i hoşuna gitmişti; belki de bu "idealist" gence meyiletmesinin nedeni damarlarındaki Alman kanıydı. Yakov'un ise Kupfer'in içten gelen açsözlülüğü hoşuna gidiyordu, kuşkusuz bunun dışında onun müdavimi olduğu tiyatrolar, balolar, konserler hakkındaki

hikâyeleri, yani kendisinin bir türlü girmeye cesaret edemediği o yabancı dünya hoşuna gidiyordu, bütün bunlar münzevi Yakov'u düşündürüyor hatta heyecanlandırıyordu, ne var ki kendisi bunları denemeyi düşünmüyordu. Platoşa da Kupfer'i hoş görüyordu; doğrusu onu bazen haddinden fazla laubali buluyordu, ancak onun sevgili Yaşa'sına bağlı olduğunu içtenlikle hissediyor ve anlıyordu, gürültücü misafire tahammül etmek bir yana, ona saygı da duyuyordu.

II

Bu bahsettiğimiz dönemde Moskova'da dul bir kadın yaşıyordu. Bu Gürcü *knyaginya*¹ gizemli, şüphe uyandıran birisiydi. Kırk yaşlarındaydı; gençken muhtemelen, yakında solacak olan o özel Doğu güzelliğiyle fark ediliyordu; şimdilerde pudralanıyor, allık sürüyor, saçlarını sarıya boyuyordu. Onunla ilgili pek iyi sayılmayacak, belirsiz söylentiler dolaşıyordu; kimse kocasını tanımıyordu ve hiçbir şehirde uzun süre yaşamamıştı. Ne çocuğu ne de malı mülkü vardı; yine de borçla ya da başka bir yolla güzelce yaşayıp gidiyordu; nasıl derler, bir salonu vardı ve çoğunluğu gençler olmak üzere bir sürü kişiyi ağırlıyordu. Kıyafetlerinden mobilyalarına, masasından hizmetçisine, arabasına kadar evindeki her şey kalitesiz, sahte ve eğreti duruyordu, ancak hem *knyaginya*'nın kendisi hem de misafirleri, görünüşe göre daha iyisini talep etmiyordu. *Knyaginya* müzik, edebiyat aş-

1. (Rus.) Prenses. Rus ve Slav aristokrasisine ait bir soyluluk unvanı. (Y.N.)

kıyla nam salmıştı, edebiyatçıların ve sanatçıların koruyucusu olarak tanınıyordu; gerçekten de bu “konular”la ilgileniyordu, hem de büyük bir hevesle, üstelik bu hayranlığı hiç yapmacık değildi. Şüphesiz, damarlarındaki kanda estetik coşkusu vardı. Ayrıca anlayışlı, nazik ve kibirsizdi, nazlanmazdı; pek çokları için özünde iyi kalpli, hoşgörülüydü... Bunlar az bulunan niteliklerdir, özellikle de bu tür insanlar için oldukça değerlidir. Bir defasında, sivri akillinin biri onun hakkında, “Boş bir kadın!” demişti. “Ama yine de muhakkak cennete gidecek! Çünkü o her şeyi affediyor ve kendisi de affedilecek.” Yine hakkında bir şehirden ayrılırken geride alacaklıları kadar onu hayırla yâd eden kişiler bıraktığı anlatılır. Yumuşak bir kalp istediğin gibi bükülür.

Kupfer, tam da beklendiği gibi onun evine gitmiş, onunla yakınlaşmıştı... Dedikoducular çok yakın olduklarını söylüyorlardı... Kupfer de ondan sadece arkadaşça değil saygıyla da bahsediyordu, altın gibi olduğunu söyleyerek –ne demekse!– onu göklere çıkarıyordu ve onun sanat sevgisine ve sanat anlayışına sıkı sıkıya inanıyordu! Bir gün Aratov’larda bir yemekten sonra *knyaginya* ve düzenlediği akşamlar hakkında konuştuktan sonra Kupfer, Yakov’u bir kere olsun *anakoret*¹ hayatını değiştirmeye ve onu arkadaşına takdim etmeye izin vermesi için razı etmeye çalışıyordu. Yakov ilk önce dinlemek bile istemedi.

“Ee ne düşünüyorsun?” diye sordu sonunda Kupfer. “Takdim dediğime bakma. Şu an üstündeki ceketle seni alacak ve davete götüreceğim. Orada kardeşim, kimse kimsenin dış görünüşüne bakmaz! Sen biliminsanısın, edebiyatı ve müziği seviyorsun.” (Gerçekten de Aratov’un

1. Genellikle dinî nedenlerle toplumdan uzak yaşayan, topluluktan kaçan kimse; münzevi. (Ç.N.)

odasında ara sıra eksiltilmiş yedili akorlar¹ çaldığı bir piyano bulunuyordu.) “Onun evindeyse bu güzel şeylerden bolca var!.. Orada sorunsuz, sempatik insanlarla tanışacaksın. Evet, üstelik senin yaşında ve senin gibi görünen” (Aratov gözlerini indirdi, elini boş ver dercesine salladı), “evet, evet, senin gibi birisinin sosyeteden, toplumdan kaçması olacak şey mi? Seni generallere götürmüyorum ya! Zaten general de tanımam! Bırak inadı, azizim! Ahlak saygı duyulan, iyi bir şey... Ancak çileciliğe gerek var mı? Kendini keşifliğe hazırlamıyorsun ki!”

Aratov ayak diremeye devam ediyordu; ancak Platonida İvanovna beklenmedik bir şekilde Kupfer’in yardımına yetişti. Çileciliğin ne demek olduğunu tam anlamıyla kavrayamasa da Yaşenka’nın eğlenmesinin, insanlarla tanışmasının ve kendini göstermesinin kötü bir şey olmadığını o da anladı. “Üstelik Fyodor Fyodoriç’e güveniyorum,” diye ekledi, “o seni yanlış yerlere götürmez!” “Onu size olanca masumiyetiyle geri getireceğim!” dedi Kupfer, kendisine güvenmesine karşın huzursuz gözlerle bakan Platonida İvanovna’ya. Aratov kulaklarına kadar kızardı, ancak itiraz etmeyi de bıraktı.

Bütün bunlar ertesi gün Kupfer’in onu *knyaginya*’nın davetine götürmesiyle son buldu. Ancak Aratov orada çok kısa kaldı. Birincisi, evde yirmi kadar kadın ve erkek konuk vardı, belki hoş insanlardı ama hepsi yabancıydı; onlarla çok az konuşmasına –ki en çok korktuğu şeydi– karşın bundan rahatsız olmuştu. İkincisi de onu içten ve yapmacıksız karşılamasına rağmen ev sahibesinden hoşlanmamıştı. Hiçbir şeyini sevmemişti; boyalı yüzünü de,

1. 18. ve 19. yüzyıl operalarında gerilim ve dram sahnelerinde kullanılan bu yarım ton eksiltilmiş yedili akorlar 19. yüzyılın ortalarında çok sıradan sayılmaya başlanmıştı. (Ç.N.)

Döneminin Avrupalı bakış açısına sahip tek Rus yazarı olarak anılan Turgenyev'in önce "Ölümden Sonra" ismiyle yayımlamayı düşündüğü ancak ispritzma suçlamalarına maruz kalacağını düşünerek ismini değiştirdiği öyküsü "Klara Miliç" yazarın son dönem eserlerinden biridir.

Sabahattin Ali'nin de **Kürk Mantolu Madonna** romanında atıfta bulunduğu **Klara Miliç**, başka bir deyişle ölümden sonra başlayan, mistisizmle örülü bir aşkın hikâyesidir.

#kısaklasikler #rusklasikleri #aşk #mistisizm #ölümsonrası #ispritzma

Kapak illüstrasyonu: Aslıhan Tanyas

 can

canyayinlari.com | [f](#) | [i](#) | [t](#) | [canyayinlari](#)

öykü

ISBN 978-975-07-4700-7

9 789750 747007